

Жеглінська Тетяна Олегівна
викладач кафедри
теорії та історії держави і права
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я: ПИТАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ

При підготовці тез цієї доповіді визначено за мету з'ясувати лінгвістичне та юридичне значення вживаного у ч.1 ст. 49 Конституції України терміна «охорона здоров'я».

Для досягнення поставленої мети використано пізнавальні можливості термінологічного та герменевтичного методів пізнання.

Вважаємо, що з'ясування лінгвістичного та юридичного значення терміно-поняття «охорона здоров'я» є неможливим поза його зв'язком із словом «життя» та словосполученням «життя людини».

Щодо терміна «життя», то безвідносно до людини Великий тлумачний словник сучасної української мови трактує його так: «1. Існування всього живого. 2. Стан живого організму в стадії розвитку, зросту. 3. Період існування кого-небудь; вік. 4. Спосіб існування кого-небудь. 5. Жива істота. ...7. Прояв фізичних і духовних сил живих істот. 8. Пожвавлення, рух, посилення діяльності живих істот. 9. Сукупність явищ, що характеризують існування, визначають розвиток чого-небудь...»[1. С.276]

Пов'язавши вищевказані значення із людиною, доходимо такого висновку про смислове навантаження словосполучення «життя людини»: це багатоаспектний соціальний феномен, елементами якого є: фізичне існування; психо-фізіологічний стан живого організму людини (тобто, функціонування у визначений час); фізіологічний вік; спосіб існування (взаємозв'язки в соціумі); прояв фізичних і духовних сил людини, як засіб досягнення визначених цілей та прояви активності людини.

Вважаємо, що у контексті розглядуваного нами питання, з-поміж усіх вищезгаданих аспектів такого складного явища соціальної дійсності як «життя людини», слід акцентувати увагу насамперед на тих, які безпосередньо пов'язані зі здоров'ям людини, а саме на: а) фізичному існуванні людини (її бутті); б) психо-фізіологічному стані живого організму людини (тобто, його функціонуванні у визначений час).

Слово «здоров'я» у тому ж Великому тлумачному словнику сучасної української мови визначається як стан організму, за якого нормально функціонують всі його органи // Той чи інший стан самопочуття людини [1. С. 362]

Подальший алгоритм нашого дослідження вимагає з'ясування сутності терміно-поняття «здоров'я людини». У Основах законодавства України про охорону здоров'я наведена така легальна дефініція цього спеціального медичного терміна: «це стан повного фізичного, психічного і соціального благополуччя, а не тільки відсутність хвороб і фізичних вад» [2].

Буквально такий підхід законодавця до вказаного судження свідчить про те, що людина є здоровою не лише за умови відсутності хвороб і фізичних вад, але й при наявності стану повного фізичного, психічного і соціального благополуччя. Дану позицію суб'єкта законотворчості вважаємо значною мірою ідеалістичною, бо ж у сучасних умовах зі значною кількістю екологічних і соціальних проблем надзвичайно важко віднайти фізичну особу, стан якої б характеризувався повним фізичним, психічним і, що особливо, соціальним благополуччям.

Тобто, аналіз слово «здоров'я» у його взаємозв'язку з трактуванням словосполучення «життя людини» дає підстави для висновку про те, здоров'я людини насамперед пов'язане з психо-фізіологічним станом людського організму, тобто, життям людини, причому нормальним функціонуванням такого організму без хвороб, фізичних вад, інших негативних відхилень.

Щодо спеціального терміну «охорона здоров'я», то лінгвістичне значення цього словосполучення вимагає з'ясування смислового навантаження і поняття «охорона». Це слово має декілька значень, тобто, характеризується полісемічністю: «1. Дія, за значенням охороняти. 2. Загін, організована група, що охороняє кого-, що-небудь. // *збірн.* Спеціальна служба, що охороняє, оберігає що-небудь».[1. С.692].

У контексті досліджуваного нами питання найбільш відповідними вважаємо два значення цього слова: 1) дії, за значенням охороняти здоров'я; 2) спеціальна служба, що охо-

роняє здоров'я (наприклад, Міністерство охорони здоров'я, заклад охорони здоров'я та ін.).

Враховуючи смислове навантаження словосполучення «охорона здоров'я» вважаємо, що така охорона зводиться до активних дій суб'єктів, передусім медпрацівників із підтримання стану повного фізичного, психічного та соціального благополуччя людини та його відновлення у разі захворювання, а також інших суб'єктів – учасників суспільного життя, чия професійна діяльність прямо пов'язана з цією сферою (йдеться про систему органів, закладів та установ охорони здоров'я).

Слід наголосити, що лінгвістичне наповнення цього терміна лише частково узгоджується з його юридичним значенням, підтвердженням чому слугує легальна дефініція терміно-поняття «охорона здоров'я», що знайшла своє відображення в однойменному законодавстві. Так, у ст. 3 Основ законодавства України про охорону здоров'я цей термін суб'єкт законотворчості визначає як систему заходів, що здійснюються органами державної влади та органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами, закладами охорони здоров'я, фізичними особами – підприємцями, які зареєстровані в установленому законом порядку та одержали ліцензію на право провадження господарської діяльності з медичної практики, медичними та фармацевтичними працівниками, громадськими об'єднаннями і громадянами з метою збереження та відновлення фізіологічних і психологічних функцій, оптимальної працездатності та соціальної активності людини при максимальній біологічно можливій індивідуальній тривалості її життя. [2].

Отже, аналізуючи зміст вищенаведеного судження доходимо висновку про те, що законодавець значно розширює коло суб'єктів, чия професійна чи громадська діяльність пов'язана із цією сферою, а також доволі чітко визначає цільовий аспект охорони здоров'я, пов'язуючи нормальний психо-фізіологічний стан людини з максимально біологічно можливою індивідуальною тривалістю її життя, а також оптимальною працездатністю та соціальною активністю людини.

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь : ВТФ «Перун».2005. 1728 с.

2. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19 листопада 1992 № 2801–XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12> (дата звернення 18.02.2020).

Лук'яненко Тетяна Володимирівна
викладач кафедри
загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

МІЖНАРОДНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ДИТИНИ НА ЗАХИСТ ВІД УСІХ ФОРМ НАСИЛЬСТВА

Міжнародний механізм забезпечення прав людини розглядають переважно як контроль міжнародного співтовариства за виконанням державами взятих на себе зобов'язань у цій сфері. На думку І. Ліщини, це «система міжнародних (міждержавних) органів і організацій, що діють з метою здійснення міжнародних стандартів прав і свобод людини чи їх відновлення у випадку порушення» [1]. Більш динамічне визначення міжнародно-правових механізмів захисту прав людини формулює І. Литвиненко: «система міжнародних органів та організацій, а також форми та методи, які вони застосовують з метою вироблення та реалізації міжнародних стандартів прав і свобод людини та їх поновлення в разі порушення державою» [2, с. 278]. Слід звернути увагу на те, що спеціальні міжнародні органи діють відповідно до норм міжнародного права, наділяються повноваженнями щодо прийняття, розгляду та оцінки звернень індивідів відповідно до встановленої цими нормами процедури, тому під час визначення поняття «міжнародний механізм забезпечення прав людини», зокрема, права дитини на захист від усіх форм насильства, обов'язково слід включати в цю теоретичну конструкцію норми міжнародної угоди, що регулюють такі питання.

З початку створення ООН у сфері захисту прав дітей було прийнято шість декларацій та вісім конвенцій [3], серед яких і такі, що безпосередньо спрямовані на забезпечення права дитини на захист від усіх форм насильства. До цих угод відносять Мінімальні стандартні правила ООН, що стосуються здійснення правосуддя щодо неповнолітніх (Пекінські правила) 1985 р.; Конвенцію про права дитини 1989 р., яку було доповнено у 2000 р. Факультативним протоколом щодо участі дітей у збройних конфліктах та Факультативним протоко-